

Vischnaunca Lumnezia

| Palius 32D, CH-7144 Vella | +41 (0)81 920 60 00 | info@lumnezia.ch | www.lumnezia.ch |

**PROTOCOL RADUNONZA COMMUNALA LUMNEZIA
15 DA DECEMBER 2023**

2023/04

15 DA DECEMBER 2023
CANZLIA COMMUNALA, 7144 VELLA
Palius 32D, 7144 Vella

Tractandas

1. Avertura	3
2. Protocol dalla radunonza communal da dils 06 d'october 2023 (2023/03)	3
3. Preventiv dil quen annual 2024	4
a) Quen economic cun ils cuosts ed il recav	4
b) Quen d'investiziuns cun las expensas ed entradas	5
c) Planisaziun d'investiziuns per 2023 - 2028	6
4. Fixar il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad 2024	7
5. Damonda da credit per la sanaziun dalla pegna center communal, Degen	7
a) Approbaziun dil project	7
b) Concessiun dil credit da 200'000	7
6. Rendaquen final dil project sanaziun via da quartier Trutg, Vella	8
7. Revisiun parziala dalla zona per in parc da reiver a Triel	9
8. Approbar il messadi dalla KOKWZ en connex cun la scadenza dalla concessiun dallas Ovras Zervreila AG per mauns dalla radunonza communal, respectivamein dalla votaziun all'urna.	10
9. Varia	12

Protocol dalla radunonza communal Lumnezia (2023/04)

Datum: Venderdis, ils 15 da december 2023
 Liug: Halla plurivalenta dalla casa da scola Sutvitg 28E, 7144 Vella
 Cuoz: 20:00 – 22:45 uras
 Presents: 52 votantas e votants
 Parsura: Daniel Solèr, president communal
 Actuara: Silvana Caviezel, canzlista communal

Tractandas

1. Avertura

Il president communal Daniel Solèr arva la radunonza communal fagend beinvegni als presents ed engrazia ad els d'haver dau suatientscha agl invit.

En siu plaid d'avertura entra il president sin las tematicas che fatschentan il mund, seigien quei dispettas mundialas ch'escaleschan en uiaras ni era la rihezia materiala, che sappi far vegnir il carstgaun aunc pli enguords e la quala sappi scher fetg damaneivel dalla paupradad.

Siu fervent giavisch ei che tuts mondien entuorn in cun l'auter cun respect e senza smanatschas. Savens vegn smanatschau immediat da vegnir cugl advocat. Decisiuns vegnan pridas sin fundament d'evaluaziuns da factas e davos mintga decisiun che vegn prida stattan persunas. Il president communal appellescha a convischinas e convischins da ponderar quei avon ch'attaccar enzatgi.

Daniel Solèr engrazia a tut il persunal communal, alla suprastonza ed alla cumissiun da gestiun per la collaboraziun duront igl onn vargau. Era alla populaziun engrazia el pil sustegn e la confidanza. El siara il plaid d'entrada cul citat: "Ei dat aschi biaras caussas ch'ins sa buca pagar cun daners, mobein cun in surrir, cun atenziun ni semplamein cun gir engraziel".

Il president communal constatescha, che la radunonza communal ei vegnida convocada ad uras conform allas determinaziuns digl artechel 44 ella constituziun dalla vischnaunca Lumnezia, aschia che la radunonza ei cumpetenta da prender conclus.

Seschau perstgisar han:

- Ueli ed Irena Caduff, Morissen
- Casper Arpagaus, Tersnaus
- Gian Derungs, Lumbrein (deputau dil cussegl grond)
- Remo Derungs, Vignogn (commember dalla suprastonza communal)
- Gabriel Sgier, Cumbel (menader dil survetsch tecnic)
- Nadine De Giorgi, Vella
- Franco Caminada, Vrin

La radunonza elegia dus dumbravuschs

- Martin Capaul, Lumbrein
- Gian Peider Casanova, Vella

2. Protocol dalla radunonza communal dils 06 d'october 2023 (2023/03)

Il protocol dalla radunonza communal dils 06 d'october 2023 ei staus exponius naven dils 27 d'october 2023 ella canzlia communal e silla pagina d'internet dalla vischnaunca, pia duront silmeins 30 dis.

Tenor art. 34 constituziun vegn il protocol dalla radunonza communal exponius per investa dils votants sil pli tard in meins suenter la radunonza duront 30 dis en casa communal e silla pagina d'internet dalla vischnaunca cun corrispudenta publicaziun. Recuors ein d'inoltrar en scret duront quei temps dall'exposiziun alla suprastonza communal. Ils recuors vegnan tractai alla proxima radunonza communal. Decisiva ei aschia la publicaziun silla pagina d'internet dalla vischnaunca (cun corrispudenta publicaziun).

Il president communal Daniel Solèr constatescha, ch'igl ei buca vegniu inoltrau recuors en scret aschia ch'il protocol dalla radunonza communal dil 06 d'october 2023 (2023/03) vala sco approbaus tenor art. 34 dalla constituziun dalla vischnaunca Lumnezia.

3. Preventiv dil quen annual 2024

Introducziun

- Per la gestiun da finanzas valan las determinaziuns dalla constituziun communal e specialmein era l'Ordinaziun da finanzas per las vischnauncas dil cantun Grischun (DG 710.200), relaschada dalla regenza ils 25 da settember 2012, entrada en vigur igl 01. da december 2012. Tenor quella cuntegn il budget ils cuosts ed ils recavs el quen economic sco era las expensas e las entradas el quen d'investiziun. Cul budget ston vegnir furnidas agl organ responsabel infurmaziuns davart la finanziaziun sco era davart il diever dils credits d'impegn che cuoran aunc. Posiziuns essenzialas dil budget, en special quellas che demuossan midadas essenzialas enviars igl onn precedent, ston vegnir motivadas.
- Il plan da contos corrispunda al model harmonisau da contabilitad 2 (MHC2), che la vischnaunca ha introduciu igl onn 2018. Il MHC2 lubescha buca da far amortisaziuns supplementaras, aschia ch'igl ei buca pusseivel d'incrementar reservas tgeuas.
- Il preventiv dil quen annual 2024 ei vegnius elavuraus sin basa dil onn precedent cun risguardar las midadas.
- Tenor MHC2 ei il preventiv dil quen d'investiziun era d'approbar. Ei drova denton aunc mintgamai in credit da project dalla radunonza communal respectivamein dalla cuminonza dils votants all'urna, sche la summa da projects survarga las cumpetenzas finanzialas dalla suprastonza communal.
- Il president communal presenta summaricamein il quen economic ed il quen d'investiziun 2024, sco era la planisaziun da finanzas per 2024 – 2028.

a) Quen economic cun ils cuosts ed il recav

Presentaziun e proposta

La suprastonza communal presenta il preventiv dil quen economic 2024 e propona d'approbar quel. Il quen muossa in surpli da cuosts.

Cuosts totals	CHF 17'891'867.00
Recav total	CHF 17'464'542.00
Surpli da cuosts	CHF 427'325.00
L'atgna finanziaziun (cashflow) ei calculada cun	CHF 144'240.00

Motivs per surpli da cuosts, midadas enviars onn precedent:

Cuosts da persunal (pagas, assicuranzas socialas eav.) CHF + 170'029.00
motivs: fluctuaziun, adattaziun carischia per 1.5 puncts d'index

Survetschs e honorars CHF + 29'000.00
motivs: mandats uffeci da baghegiar e cuosts cussegladers da construcziun

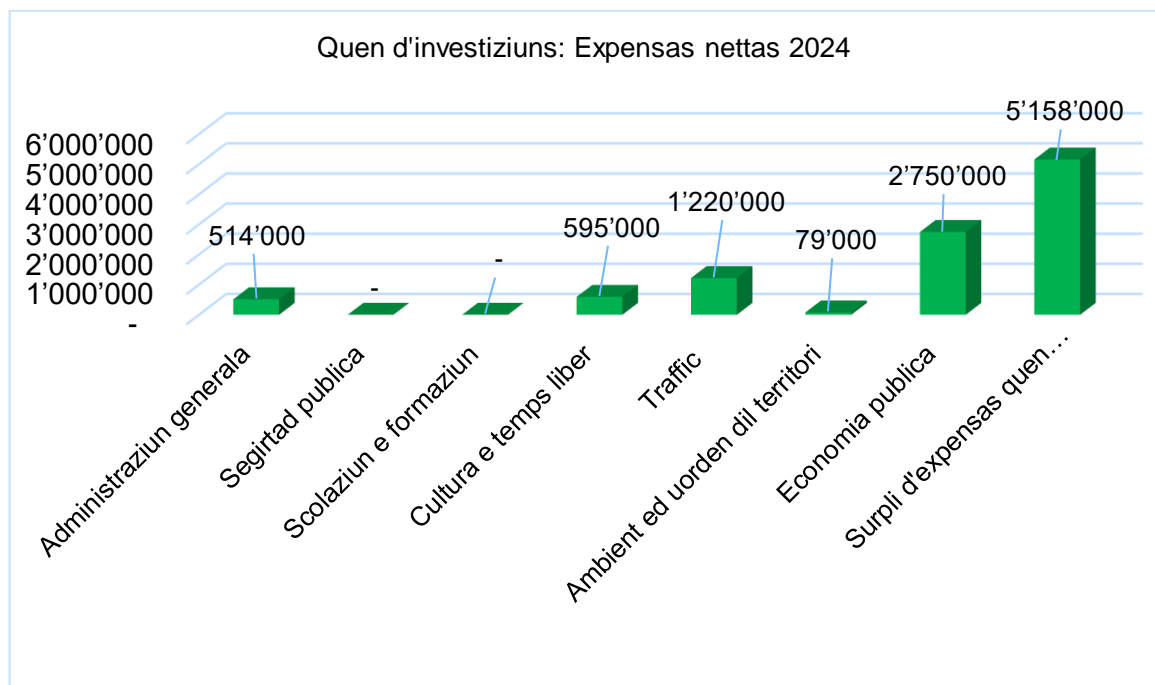
Manteniment da menaschi e construcziun (teren, vias, providiment d'aua, canalisaziun, construcziun aulta e bassa) CHF + 105'000.00
motivs: cudischar aschi bia cuosts da manteniment sco pusseivel sur il quen economic

Cuosts da sanadad (Spitex, spitals, casas vegls e da tgira) CHF + 385'300.00
 motivs: cuosts da sanadad s'augmentan el decuors dils proxims onns

Energia da participaziun OE Zervreila CHF - 668'000.00
motivs: adattau il contract da cumpra per l'energia da participaziun (dapi october 2023)

Vegnus risguardaus ei in pei da taglia da 90 % dalla taglia cantunala sempla sin entrada e facultad. Las amortisaziuns ordinarias succedan tenor la tariffa fixada en art. 23 dalla Ordinaziun da finanzas per las vischnaucas.

Il president communal explichescha singulas posiziuns dil quen economic e dat silsuenter la pusseivladad da far damondas ni remarcas. Quei vegn buca giavischau ord il miez dalla radunonza.

b) Quen d'investiziuns cun las expensas ed entradas**Presentaziun e proposta**

Resultat cumplet	Preventiv 2024		Preventiv 2023		Quen 2022	
	cuosts	recav	cuosts	recav	cuosts	recav
Quen da gudogn e sperdita	17'891'867.00	17'464'542.00	17'298'055.00	16'636'571.00	15'872'327.58	17'699'204.73
Resultat quen da gudogn e sperdita		427'325.00		661'484.00		1'826'877.15
	expensas	entradas	expensas	entradas	expensas	entradas
Quen d'investizium	5'598'000.00	440'000.00	4'693'000.00	1'335'900.00	3'818'288.14	2'538'908.37
Resultat quen d'investizium		5'158'000.00		3'357'100.00		1'279'379.77
Resultat quen da gudogn e sperdita		427'325.00		661'484.00	1'826'877.15	
Deposizium finanziaziun speciala	6'200.00		6'200.00		153'568.77	
Prelevaziun finanziaziun speciala		438'115.00		391'865.00		212'057.64
Amortisaziun facultad administrativa	715'000.00		742'000.00		1'374'507.30	
Atgna finanziaziun		144'240.00		305'149.00		3'142'895.58
Resultat quen d'investizium		5'158'000.00		3'357'100.00		1'279'379.77
Deficit ni surpli da finanziaziun	5'302'240.00		3'662'249.00			1'863'515.81

c) Planisaziun d'investiziuns per 2023 - 2028

Presentaziun

La planisaziun da finanzas cuntegn projects prevesibels pils proxims onns. Il president communal menziunescha ils suandonts projects

Plaz da sport Bual (Vella)	CHF	2'000'000	2025/2026
Plaz da scola (Degen)	CHF	200'000	2025
Adattaziun fermada da posta Vella	CHF	110'000	2025
Passapei ed adattaziun via cant. Lumbrein	CHF	170'000	2025
	CHF	55'000	2026
Lavurs da cuvrida via Vigela (Lumbrein)	CHF	80'000	2025
Lingias da canalisaziun via cant. Lumbrein	CHF	190'000	2025
	CHF	100'000	2026
Sanaziun providiment d'aua Lumbrein-vitg	CHF	154'000	2025
	CHF	154'000	2026
Colligiazium aquaduct Cumbel-Peiden	CHF	410'000	2025
Engrondiment deponia Porclas (Cumbel)	CHF	150'000	2025
Turbinas providiment d'aua	CHF	150'000	2025
Fotovoltaic Alp Sezner (Vignogn)	CHF	200'000	2025
Via Sur Val – Sum Crap (Degen)	CHF	985'000	2025
	CHF	850'000	2026
Via Sietschen – Farglix (Lumbrein)	CHF	80'000	2025
	CHF	720'000	2026
Via Sum Crap – Sezner (Degen)	CHF	650'000	2027
	CHF	650'000	2028
Via Vanescha (Vrin)	CHF	660'000	2029
Via Spars – Bars (Vignogn)	CHF	1'540'000	2030
Sanaziun via d'uaul Ritta (Tersnaus)	CHF	400'000	2025
	CHF	400'000	2026
Sanaziun vias d'uaul Curtinatsch	CHF	160'000	2025

Sanaziun via d'uaul Seglias (Camuns)	CHF	400'000	2026
Parc da reiver Triel (Vella)	CHF	800'000	2025
Flowtrail Platetg-Triel-Vella (Vella)	CHF	500'000	2026
Adattaziuns contuorn Davos Munts (Degen)	CHF	300'000	2025

Cogniziun

La radunonza communal pren enconuschientscha dalla planisaziun d'investiziuns per la perioda da 2023 – 2028.

Proposta

Ord las retschas dalla radunonza communal vegnan buca tschetadas damondas aschia ch'il president dalla cumissiun da gestiun, Ciril Collenberg survegn il plaid. El engrazia a tuts collaboraturs dalla vischnaunca ed alla suprastanza communal per la lavur prestada e propona alla radunonza l'approbaziun dil preventiv dil quen annual 2024 cul quen economic ed il quen d'investiziuns.

Conclus

La radunonza communal decida cun gronda maioritad, senza cuntervuschs ed abstenziuns, d'approbar il preventiv dil quen economic tenor proposta dalla suprastanza communal, cun cuosts da CHF 17'891'867.00 ed in recav da CHF 17'464'542.00, pia in surpli da cuosts da CHF 427'325.00.

Medemamein approbescha ella il preventiv dil quen d'investiziun 2024 cun expensas da CHF 5'598'000.00 ed entradas da CHF 440'000.00, che siara cun investiziuns nettas da CHF 5'158'000.00.

4. Fixar il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad 2024

Introducziun

Per igl onn 2023 ei il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad staus sin 90 % dalla taglia cantunala sempli.

Proposta

La suprastanza communal propona da restar per igl onn 2024 sil pei da taglia actual da 90% dalla taglia cantunala sempli sin entrada e facultad.

Conclus

La radunonza communal decida cun gronda maioritad e senza cuntravusch da salvar il pei da taglia communal per entradas e facultad pigl onn 2024 sin 90% dalla taglia cantunala sempli.

5. Damonda da credit per la sanaziun dalla pegna center communal, Degen

a) Approbaziun dil project

b) Concessiun dil credit da 200'000

Introducziun

Il schef dil departament per planisaziun dil territori ed immobiglias, Primus Cavegn declara alla radunonza communal il project per ina pegna da pellets.

Oriundamein eran vegnidas fatgas evaluaziuns per in scaldament cun pumpa da callira d'aria e menau atras la procedura da submissiun. Ei era da lezzas uras entrau ina suletta offerta ed ils cuosts tenor quell'offerta vessen surpassau massivamein il preventiv. Aschia veva la pocedura da submissiun stuiu vegnir rutta giu. Gliez veva da lezzas uras caschunau in recuors dalla fatschenta pertuccada. Quel era denton vegnius visaus giu e la vischnaunca veva survegniu raschun.

La procedura ha denton aschia stuiu vegnir entschiatta danovamein e quei ei lu succediu pér suenter ils dus onns da Corona. Perquei vegn la sanaziun pér uss actuala.

Damondas/discussiun

Ursin Derungs da Vella sustegn il project. El gi ch'el seigi savens ella halla da Degen cull'uniun da teater per far emprovas ed el sa confirmar ch'igl ei fetg necessari da sanar la pegna, ei seigi inaga memia cauld ed ina ga memia freid ella localitads ed ins vegni buca da reglar quei endretg.

Kurt Soller da Vella ei sesentius plidentaus dil project. El sa sustener ch'ei vegn sanau il scaldament. Denton menziunescha el ch'el vevi la visiun da far in bogn cuvretg a Degen perquei ch'el era dil meini che quella halla vegni buca duvrada schi bia. El hagi denton anflau memia paucs che hagian susteniu sia idea.

El quintavi cun investiziuns da 1.5 – 3 milliuns francs per la realisaziun. Davart dalla statica fussi la peisa supportabla damai ch'il tschaler da schurmetg ei suten. Kurt Soller udess bugen dils presents schebein igl interess fussi insumma daus per in tal bogn.

En ina votaziun consultativa ein 2 vuschs persunter, 22 encunter in bogn cuvretg ella halla da Degen.

Decisiun

La radunonza communal decida cun gronda majoritad e senza cuntervuschs d'approbar il project per la sanaziun dalla pegna el center communal Degen cun ina pegna da pellets e conceda il credit da CHF 200'000.

6. Rendaquen final dil project sanaziun via da quartier Trutg, Vella

Introducziun

Ils 18 da mars 2022 ha la radunonza communal approbau il project e concediu il credit da CHF 290'000 per la sanaziun dalla via Trutg a Vella. Cun cavar si, respectivamein enten ir culla camera tras ils bischels ei vegniu constatau che plirs bischels d'aua eran per part smaccai ensemen ed ins ha decidiu dad era gest remplazzar quels, quei ch'era bu planisau el project oriund.

Ils 16 da zercladur 2022 ha la radunonza communal concediu il credit supplementar da CHF 135'000.

Las lavurs ein serradas giu ed il rendaquen final sepresenta sco suonda:

Total entradas		CHF 26'894.50
Repartiziun cuosts		
Provediment d'aua, lavurs impressari	CHF 61'716.40	
Provediment d'aua, lavurs sanitaras	CHF 85'596.80	147'313.20
Dismessa d'aua piarsa, lavurs impressari	CHF 42'166.60	42'166.60
	Vias communalas	<u>227'353.20</u>
	Total cuosts da project	416'833.00
Credit dalla radunonza communal dils 18-03-2022	CHF 290'000	
Credit dalla radunonza communal dils 16-09-2022	CHF 135'000	425'000.00
Rest da credit		8'167.00

Proposta

Approbar il rendaquen final dil project sanaziun via da quartier Trutg, Vella cun in rest da credit da CHF 8'167.00.

Conclus

La radunonza communal approbescha cun gronda majoritad e senza cuntravuschs d'approbar il rendaquen final dil project sanaziun via da quartier Trutg, Vella cun in rest da credit da CHF 8'167.00.

7. Revisiun parziala dalla zona per in parc da reiver a Triel

Introducziun

Sebasond sin art. 13 dall'Ordinaziun davart la planisaziun dil territori pil cantun Grischun (OPTGR) ha giu liug l'exposiziun da cooperaziun pertuccont la revisiun paziala dalla planisaziun locala dalla vischnaunca Lumnezia. Pertuccaus ei igl areal entuorn la staziun miez dallas pendicularas a Triel, nua ch'ei planisada ina tuor da reiver.

L'exposiziun da cooperaziun ha giu liug dil 03 da november entochen ils 03 da december 2023. Propostas ni objecziuns ein buca entradas enteifer quei temps.

Il president communal, Daniel Solèr explica la situaziun e muossa alla radunonza ils plans corrispundents.

Kanton Graubünden

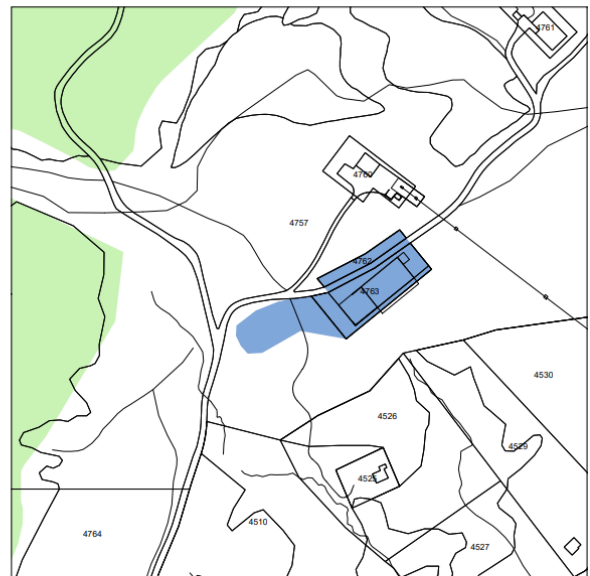
Gemeinde Lumnezia

Zonenplan

1:2000

Teilrevisiun Triel

Vom der Gemeindeversammlung beschlossen am

Der Gemeindepräsident:

Der Gemeindevorsteher:

Von der Regierung genehmigt mit Nr. am:

Der Präsident:

Der Kantonsdirektor:

Festlegung

 Zone für touristische Einrichtungen (Art. 29 KRG)

Informativ orientierender Inhalt

 Wald (WaG/KWaG)

Mitwirkung
Laax, 30. Oktober 2023
AV-GR 09/23

Plan-Idee, Tanja Bischofberger
Prättigauerstrasse 34, 7302 Landquart
Via Caplania, 7031 Laax
plan
idee

Damondas e discussiun

Gian Reto Derungs da Vella damonda sch'ins savessi bu metter in pli grond areal ella zona per implonts turistics e buca mo grad quei che fa basegns, oravontut en vesta al futur sch'ins vessi lu pli tard forsa aunc ideas per auters projects.

Il president communal sa confirmar ch'igl ei vegniu fatg quellas ponderaziuns. Denter auter ei denton la pista da skis gest damaneivel ed impedescha d'inzonar in perimeter pli grond.

Daniel Solèr declara alla radunonza che midadas da zona ed augments da valeta da terren pretendan ina taxa da plivalur. Quella vegn denton activada pér quei mument che la parcella vegn surbaghegiada.

Conclus

La radunonza communal decida cun gronda majoritad, senza cuntervuschs ed abstenziuns d'approbar la revisiun parziala Tirel, Vella cun l'adattaziun dalla zona per indrezs turistics, il plan da zonas 1:2000 Triel ed il rapport da planisaziun.

8. Approbar il messadi dalla KOKWZ en connex cun la scadenza dalla concessiun dallas Ovras Zervreila AG per mauns dalla radunonza communal, respectivamein dalla votaziun all'urna.

Introducziun

La corporaziun dallas vischnauncas concessiunarias dallas Ovras Zervreila AG ein participadas cun totalmein 15.4% (Lumnezia cun 1.30%), il cantun Grischun cun 12.6% dallas accias all'ovra.

Korporation der KWZ Gemeinden gesamt: 15.4 %, Aufteilung innerhalb der Korporation der KWZ-Gemeinden, Stand Fusion per 1.1.2015:

Bonaduz: 0.64%	Flims: 0.03%	Ilanz/Glion: 0.79%	Lumnezia: 1.30%	Safiental: 5.27%
Sagogn: 0.17%	Schluein: 0.06%	Tamins: 0.13%	Trin: 0.14%	Vals: 6.87%

Las concessiuns pils dretgs d'aua dalla Kraftwerke Zervreila AG (KWZ) scadan ils 31 da december 2037. Cun quei scadan era ils dretgs da nezegiar l'aua dalla KWZ e las vischnauncas da concessiun han naven da quei mument - ensemen cul cantun - il dretg d'exequir il dretg da reversiun (Heimfallrecht) conform allas determinaziuns ella concessiuns. Sebasond silla Lescha federala davart l'utilisaziun dallas forzas d'aua (Lescha davart il dretg dallas auas, LDA) ston las vischnauncas decider silmeins diesch onns avon la scadenza dalla concessiun (pia ils 31-12-2027), schebein ellas vulan prolunghir quellas. La KWZ ha proponiu ils 08 d'avrel 2021 allas vischnauncas da prolunghir las concessiuns vertentas.

La corporaziun dallas vischnauncas da concessiun (KOKWZ) han ensemen cul cantun examinau ils differents aspects d'ina eventuala prolungaziun dalla concessiun ed ein vegni tier la conclusiun ch'ei seigi da dar ina risposta negativa alla KWZ e da reglar da novamein las cundiziuns da diever.

Allas vischnauncas seporscha la pusseivladad unica da surprender las parts "bletschas" (ch'ei en contact cun aua) dils implonts, senza indemnizaziun e las parts "schetgas" (electromecanicas) per in prezi commensurau. Silsuenter san ellas definir ensemen cul cantun las cundiziuns da rama en tgei fuorma ch'ils implonts dueien vegnir nezegiai el futur. Il potenzial economic ei cun quella caschun era ord vesta dalla politica d'energia KWZ per las vischnauncas concessiunarias fetg interessants e porscha considerablas schanzas. Plinavon corrispunda la nova reglamentaziun, ch'ei previda per ils dretgs da diever alla strategia davart la forza hydraulica dil cantun Grischun, era alla politica pil clima.

Il president communal, Daniel Solèr repassa ils puncts principals dil messadi, che vegn lu era preparaus per la votaziun all'urna. Quel vegn edius excepziunalmein per gronda part per tudestg per evitar malcapientschas en vesta allas expressiuns specificas dalla tematica.

Damondas/discussiun

Erwin Capeder da Lumbrein damonda co ei mondi vinavon sche las votaziuns crodien ora aschia che buca tuttas vischnauncas seigien dil medem meini da buca prolunghir la concessiun.

Il president communal declara che ord vesta dalla KOKWZ seigi relevant cun tgei procentualas che las vischnaunca ein participadas e quei hagi lu la finala buca grond'influenza sche mo ina ni l'autra vischnaunca seigi persunter da prolunghir la concessiun. La gronda part dallas vischnauncas han gia susteniu la proposta dalla KOKWZ aschia ch'il prighel ei buca fetg gronds che la votaziun all'urna vegni ad haver in'auter resultat.

Gian Bundi da Vella damonda sch'ei seigi enconuscent con ditg ch'il mir dil lag da fermada tegni aunc.

Daniel Solèr declara che quels mirs da fermada vegnien controllai fetg regularmein e mintg'onn. Ei detti quei schinumnau cancer dils mirs, in process che semuossa sco ina sort sal sils mirs ch'ei exponi alla humiditad e logicamein era sin mirs da fermada. Quels mirs seigien fetg stabils denton sch'ei vessi encacu da dar remplazzaments ni investiziuns ston las vischnauncas participadas lu secapescha era pagar.

Daniel Blumenthal-Lombris da Vella sa sustener la proposta dalla suprastanza communal da buca entrar en ella damonda da prolungaziun dalla concessiun. El gi che nos antenats seigien da gliez temps ils onns 1946/1949 stai fetg prudents da stipular il dretg da precumpra per las vischnauncas concessiunarias. Sco acziunaris dapi il 2007 survegnin nus oz in bi tscheins dad aua. Ei seigi fetg impurtont da tener liber ussa quella opziun da saver contrahar avon che la concessiun scada e la KOKWZ ha fatg fetg buna lavur da preparaziun.

Daniel Blumenthal-Lombris damonda plinavon tgei posiziun ch'il cantun prenda en quella damonda.

Il president communal, Daniel Solèr gi ch'il cussegl grond hagi dau enconuscent la strategia en connex culs dretgs d'aua. Las ovras Zervreila ein attractivas e la tenuta dil cantun ei flessegiada en el messadi che la KOKWZ ha preparau per la votaziun. La strategia dil cantun sto lu era vegnir messa entuorn e cheu ein sper il cantun era las vischnauncas dumandadas.

A caschun dalla radunonza moderna vegn fatga la votaziun suletamein davart la damonda da prolunghir la concessiun ni buc. Cu ei va per las contractivas davart cundiziuns vegn il project lu presentaus danovamein e quei cun dapli detagls.

Gionin Caduff da Vattiz constattescha ch'ei seigi stipulau gia ussa la valeta dallas maschinas che duessen lu vegnir cumpradas anavos. Sch'ins numni quella valeta aschi gitg ordavon seigi il prighel gronds ch'ei vegni buca investau pli el manteniment da quels implonts tochen ch'igl ei aschi lunsch che las vischnauncas han da surprendre els.

Daniel Solèr conceda che quei savessi bein esser ils cass ch'ei vegn fatg mo quei ch'ei propi necessari sche la KWZ vesa che las vischnauncas vulan buca prolunghir la concessiun. Las ovras hagian denton tuttina l'obligaziun da far las investiziuns necessarias per ch'il menaschi funcziuneschi.

Gian Reto Derungs da Vella gi ch'ei seigi era menaziuna ch'il prezi per quels implonts stopi esser commensuraus. Quei ei secapescha relativ e sto lu vegnir examinau cu igl ei schi lunsch.

Proposta

1. Sebasond sillas explicaziuns precedentas propona la suprastanza communal en applicaziun digl art. 58a, al. 2 dalla Lescha federala davart l'utilisaziun dallas forzas d'aua (Lescha davart il dretg da las auas, LDA) per mauns dalla votaziun all'urna:

- a) La proposta dalla Kraftwerke Zervreila AG dils 08 d'avrel 2021 per la renovaziun dallas concessiuns vertentas ei da visar giu;
- b) Alla petenta (KWZ) ei da comunicar che la vischnaunca Lumnezia ei buca pronta da pronta da prolunghir las concessiuns vertentas.
- c) Sebasond sin quella decisiun vegn la suprastanza communal – ensemen cun la KOKWZ ed il cantun – ad incumbensar la KWZ da metter en moviment tuttas mesiras en vesta ad il diever futur dallas forzas dallas auas, che vegnan gia nezegiadas oz en lur implonts, en special:
  - a. la preparaziun dalla basa per la concessiun per il diever futur entras il niev concessionari;
  - b. l'evaluaziun per la structura da participaziun futura inclusiv la realisaziun da quella;
  - c. l'execuziun dalla reversiun e la realisaziun da quella

Conclus

La radunonza communal decida cun gronda maioritad, senza cuntervuschs ed abstenziuns per mauns dalla votaziun all'urna:

- a) La proposta dalla Kraftwerke Zervreila AG dils 08 d'avrel 2021 per la renovaziun dallas concessiuns vertentas ei da visar giu;
- b) Alla petenta (KWZ) ei da comunicar che la vischnaunca Lumnezia ei buca pronta da pronta da prolunghir las concessiuns vertentas.
- c) Sebasond sin quella decisiun vegn la suprastanza communal – ensemen cun la KOKWZ ed il cantun – ad incumbensar la KWZ da metter en moviment tuttas mesiras en vesta ad il diever futur dallas forzas dallas auas, che vegnan gia nezegiadas oz en lur implonts, en special:
  - a. la preparaziun dalla basa per la concessiun per il diever futur entras il niev concessionari;
  - b. l'evaluaziun per la structura da participaziun futura inclusiv la realisaziun da quella;
  - c. l'execuziun dalla reversiun e la realisaziun da quella

9. Varia

- 1) Menziuns dil president communal, Daniel Solèr:
  - Exempels da termins per la procedura d'e-voting
  - Lubientscha per la sanaziun dalla via cantunala Lumbrein ei vegnida concedida entras la Regenza (sanaziun lingias d'aua e canalisaziun, fermada da posta Caplutta)
  - Fiasta giuvens burgheis ils 27 d'october 2023
  - Spitex Foppa; Rainer Krättli, nievelegiu meinafatschenta
  - Suprastanza communal 2025-2028
    - Limitaziun d'uffeci tier Primus Cavegn, Elisabeth Lorez e Curdin Capeder. Il post dil schef da departament forestal resta vacants. Actualmein ein quater departaments d'occupar
    - Il president communal, Daniel Solèr candidescha danovamein sco president communal per la proxima perioda d'uffeci
  - Retschiert prolungaziun dalla lubientscha deponia Suadetsch tochen fin 2028
  - Engrondiment dalla deponia Porclas, la documentaziun ei tiel cantun
  - La vischnaunca Lumnezia ei cun ses projects per sanaziun vias da meglieraziun buca vegnida risguardada per il program da lavur 2024
  - Reit da sanadad Surselva
    - Informaziun dils 08 da december 2023 a Mustér. Fundaziun dalla societad

spustada sin fin schaner 2024.

- Urari da posta 2023 e 2024
    - Bus da notg Surselva naven dils 15 da december 2023 mintgamai venderdis e sonda notg e quei duront igl entir onn
  - Elecziun da Regula Eichenberger sco nova menadra digl uffeci da baghegiar (sligaziun interna). Entschatta da lavur sco menadra naven digl 01. da schaner 2024
  - Elecziun da Wally Liesch sco nova manischnunza dil bus turistic
  - Elegiu Fernando e Sandra Lemos sco novs pedels dils stabiliments da scola Vella en pensum 130%. Entschatta da lavur 01. da schaner 2024
  - Elegiu Robert Lang sco selvicultur en pensum 80%. Entschatta da lavur igl 01. d'avrel 2024
  - Vendiu la parcella 9214 a Cudiala/Vrin el dretg da baghegiar alla dunna Sina-Mara Hassler
  - Revisiun planisaziun locala
  - Concept KUFİ (manteniment vias d'ual e rempars da schurmetg)
  - Elaboraziun dil plan da menaschi, che vegn en funcziun il 2026
  - Pei da taglia cantunal, decidiu alla sessiun dil december per il 2024 sin 95%.
  - Marcau Daniev a Cumbel ils 27 da december 2023.
  - Aperitiv da Daniev a Lumbrein igl 01. da schaner 2024.
  - Proxima radunonza communal ei fixada sils 15 da mars 2024.
  - Primus Cavegn presenta ina pintga studia per la surbaghegiada Nurtatsch, Vella
- 2) Menziuns ord las retschas dalla radunonza communal:
- Martin Cabalzar da Cumbel constatescha che la Reit da sanadad Surselva seigi in impurtonta organisaziun per mantener las purschidas da sanadad dalla regiun cul spital da Glion, las casas da vegls e Spitex. Il spital fa deficits da milliuns e quei engreviescha las vischnauncas. El gi ch'el seigi fetg surstaus dalla tenuta nunsolidarica da certas vischnauncas. Sche nus veglien mantener quei sistem da sanadad stoppien tuts luvrar ensemen. Plinavon sedamondi el sche mintga casa drovi in menagestiu ed in menader dalla tgira ni sch'ins vegli bu nezegiar quellas sinergias. Martin Cabalzar ei era surstaus dalla tenuta dil da casa. Avon che pretender dad autras vischnauncas ch'ellas separticipeschien, stoppien nus saver tier nus tgei che nus veglien. La coordinaziun stuessi funcziunar. La Surselva vevi il num dad esser pioniera en fatgs da sanadad ussa seigien nus plitost alla cua. La Portenza e l'Engiadina fetschien avon co ei mass da mantener pigns spitals ed instituziuns da tgira. Secapescha ch'ei seigi ina grevezia per las vischnauncas denton a liunga vesta vegni la situaziun precara ed ei sappi buca ir vinavon aschia. Martin Cabalzar sedamonda plinavon sche la collaboraziun cul spital da Cuera stuessi vegnir rinforzada, sche quel da Glion fetschi ton deficit mintg'onn.
- Il president communal, Daniel Solèr explica che la Reit da sanadad hagi buca da far mo cun spindrar il spital mobein l'idea seigi da fundar quella societad cun in meinagestiu che coordineschi las sinergias p.ex. da persunal per las organisaziuns da sanadad ella regiun. Il spital seigi mo ina dallas cumponentas da quella reit. Ei fussi impurtont che tut las vischnauncas fussien part da quella organisaziun. Las instituziuns prendien denton sezzas autonomamein las decisiuns. Ei seigi da deplorar ch'il da casa val lumenzia separticipeschi buca a quella societad. Era ina dallas rehas vischnauncas en Surselva seigi bu prompta da pagar ina contribuziun da solidaritad dad in per melli francs. Las vischnauncas vegnien informadas il schaner 2024 co ei va vinavon.
- Daniel Blumenthal-Lombris da Vella menziunescha ch'el vessi bugen midau la formulaziun ch'el vevi fatg a caschun dalla davosa radunonza communal en connex

cun contribuziuns dalla vischnaunca al da casa val lumnezia. El hagi bu saviu che recuors encunter il protocol stoppien vegnir inoltrai en scret enteifer 30 gis alla suprastanza communal ed aschia hagi el munchentau da far quei.

Sut la tractanda 6. Varia dalla radunonza communal dils 06 d'october 2023 (2023/03) ei siu votum protocollaus sco suonda (extract):

- *Daniel Blumenthal-Lombris da Vella conferma che bunas informaziuns promovien la populaziun da vegnir a radunonza. El ha ina remarca en connex cul da casa val lumnezia e sa buca capir che l'instituziun ha decidu da buca separticipar alla Reit da sanadad Surselva.*
- *La vischnaunca contribuescha mintg'onn ina gronda summa, pil 2022 numnadamein CHF 519'000 pil da casa. Quella summa sto vegnir pagada independentamein sch'il menaschi fa deficit ni gudogn.*

Daniel Blumenthal-Lombris giavischa ussa da formular entuorn la davosa part dalla construcziun sco suonda: "La vischnaunca contribuescha mintg'onn ina gronda summa, pil 2022 numnadamein CHF 519'000 per ils cussadents dalla vischnaunca Lumenzia ch'ei ellas casas da tgira".

Il protocol dalla radunonza communal dils 06 d'october 2023 (2023/03) ei denton vegnius approbaus e quei ei vegniu confirmau dil president communal all'entschatta dalla sesida hodierna. Aschia vegn quella menziun protocollada sulettamein cheu sut Varia ed ha buca per consequenza ina midada dil protocol 2023/03.

- Kurt Soller da Vella prenda posiziun tier la studia per la surbeghegiada Nurtatsch, Vella. El queta ch'ei seigi donn che las casas planisadas merien memia fetg anavon visavis las duas casas veglias existentas. Plinavon damonda el sch'ei seigi previu da far ina concorrenza d'architectura.

Gino De Giorgi da Vella gi ei detti criteris per surdadas da tals project.

Primus Cavegn, ch'ei schef dil departament communal per planisaziun dil territori ed immobilias enconuscha quellas reglas. El explica che quei seigi aunc buca vegniu decidu en quella fasa dil project. En vesta alla situaziun cullas casas veglias el contuorn ed al fatg che la Tgira da monuments stoppi vegnir involucada seigi ei prudent da baghegiar cun in architect ch'enconuschi quellas proceduras sch'ins vegli insumma saver exequir il project. Ins sappi prender en vesta da far ina concorrenza per la survigilanza dallas lavurs.

Plinavon declara Primus Cavegn ch'ils vischins Reutimann-Demont, che dattan giu terren e lain spazzar per dabien dil project lur casa existenta, giavischien da luvrar cun Gion A. Caminada, autramein seretrein els da quei project e fan encunter.

Ils vischins Reutimann-Demont ston ver silmeins ina habitaziun pli gronda ed ina pli pintga per cumpensar la casa ch'els lain spazzar. La surfatscha ch'ei dattan giu cun la casa existenta sto la vischnaunca indemnisar. Els ston persuerter pagar la valeta da quellas habitaziuns ch'ei sorprendan. Cheu sto vegnir anflau ina via praticabla denton era quei ei aunc buca sclariu en detagl.

- Alexander Casanova da Lumbrein gi ch'el audi l'emprema ga da quei project e quei seigi grad empau bia da tuchegiar sch'ins audi quei mo sut Varia. El sedamonda sch'il maun public vegli investir ton per habitaziuns. El conceda denton era ch'el seigi bu staus presents dallas davosas radunonzas communalas.

Primus Cavegn conferma che la suprastanza communal hagi presentau l'idea dad in dal project a caschun dad ina davosa radunonza communal e che lezza ga seigien tut ils votums stai fetg persuerter da perseguitar vinavon quei project.

- Gian Reto Derungs da Vella gi ch'ei seigi buca seschar stermentar. Era sch'ei seigi grondas summas che vegnien investadas. Sch'ins meri cons milliuns ch'ei vegni investai en auters projects ils davos onns sche astgien quels daners segir vegnir investai per porscher spazzi da habitar ella val.
- Elmar Collenberg da Lumbrein manegia che quei seigi ina schanza unica. Cun Gion A. Caminada hagi ins segir la persuna che sappi nezegiar il spazi optimalmein.

- Era Clemens Arpagaus da Vella sustegn il meini che la vischnaunca stoppi observar projects pil svilup e per recaltgar novs pagataglias che portan veta en vischnaunca. Quei ch'el ha dubis ei sche quei ei il dretg liug per far zatgei per indigens. Aschigleiti che la tgira da monuments ei involvada vegnan las habitaziuns memia caras per saver schar vi favoreivlamein ad indigens. Lu vegnan famiglias giuvnas indigenas buca da finanzia ei. El propona che Reutimanns fagessen ina casa per els e la vischnaunca fagess l'autra. Quei seigi denton mo in'idea da sia vart.

Ei vegn buca pli giavischau il plaid ed il president communal, Daniel Solèr siara la radunonza.

El engrazia a convischinas e convischins per la participaziun, pil sustegn e la confidonza demussada enviers la suprastonza communal.

7144 Vella, ils 15 da december 2023

Il president:

L'actuara:

Daniel Solèr

Silvana Caviezel